

Пристінський І. О., к.ю.н., доцент,
Кримський інститут права,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Сімферополь, Україна

ЩОДО ДОСТРОКОВОГО ПРИПИНЕННЯ ТА ЗУПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ СУДДІВ ЦЕРКОВНИХ СУДІВ

Канонічно-правовий статус суддів сучасних церковних судів у Православній Церкві, як правило, регламентується статутними документами тієї чи іншої Церкви, а також спеціальними актами церковно-судового права.

Стосовно Руської Православної Церкви, то канонічно-правовий статус суддів церковних судів визначається, по-перше, Статутом Руської Православної Церкви, а по-друге, Положення про церковний суд Руської Православної Церкви (Московського Патріархату) (далі – РПЦ (МП)).

Одним із елементів статусу суддів церковних судів є канонічні норми, які регулюють підстави та порядок припинення їх повноважень.

За загальним правилом, повноваження суддів церковних судів мають припинятися зі спливом строку, на який вони обрані або призначені.

Чинне церковне законодавство передбачає неоднакові строки повноважень для суддів церковних судів різних інстанцій. Відтак, судді єпархіальних судів (церковних судів першої інстанції), призначаються та обираються на 3-річний строк із можливістю перепризначення та переобрання на новий строк без обмеження кількості. Одночасно, судді Загальноцерковного суду (суду другої інстанції) обираються та призначаються строком на 4 роки з правом наступного переобрання на новий строк (але не більше трьох строків поспіль).

Відповідно до п. 13 глави IX Статуту РПЦ достроковий відзив голови або члену єпархіального суду здійснюється за рішенням єпархіального архієрея [1].

У свою чергу дані статутні норми конкретизовані у ст. 8 Положення про церковний суд РПЦ (МП), згідно з якою повноваження судді церковного суду припиняються достроково за наступних підстав: 1) письмове прохання судді церковного суду про звільнення з посади; 2) нездатність за станом здоров'я чи іншим поважним причинами здійснювати повноваження судді церковного суду; 3) смерть судді церковного суду, оголошення його померлим або визнання його безвісно відсутнім у встановленому державним законодавством порядку; 4) набрання чинності рішення церковного суду за обвинуваченням судді в скоєнні церковного правопорушення [2, с. 5].

Отже, всі вищеперелічені підстави можуть бути розподілені на дві групи. Перша група підстав залежить від настання певної умови, що перешкоджає

подальшому перебуванні на посаді церковного судді, а саме, письмове прохання про звільнення з посади та нездатність за станом здоров'я чи іншим поважним причинам виконувати обов'язки судді. Одночасно, друга група підстав безпосередньо пов'язана з установленням певного юридичного факту: смерть судді або оголошення його померлим чи визнання його безвісно відсутнім у встановленому порядку та набрання чинності рішенням церковного суду за обвинуваченням суді у скоєнні церковного правопорушення.

При цьому, Положення про церковний суд РПЦ (МП) нічого не говорить стосовно припинення повноважень судді церковного суду у зв'язку з досягненням їм певного граничного віку, а також порушень присяги судді.

Багато в чому вищевказані підстави співпадають із відповідними підставами для звільнення суддів загальних судів згідно з Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Так, згідно зі ст. 126 Конституції України суддя звільняється з посади органом, що його обрав або призначив, у разі: 1) закінчення строку, на який його обрано чи призначено; 2) досягнення суддею шістдесяти п'яти років; 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я; 4) порушення суддею вимог щодо несумісності; 5) порушення суддею присяги; 6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього; 7) припинення його громадянства; 8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим; 9) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням. Повноваження судді припиняються у разі його смерті [3].

Крім того, в ч. 2 ст. 8 Положення про церковний суд РПЦ (МП) закріплена підстава для зупинення повноважень судді церковного суду. Такою єдиною підставою є прийняття церковним судом до розгляду справи за обвинуваченням даного судді у скоєнні церковного правопорушення [2, с. 5].

У даному випадку привертає увагу той факт, що з тексту Положення про церковний суд РПЦ (МП) не зовсім зрозуміло, яким чином церковний суд приймає справи до розгляду. Тобто не передбачається прийняття церковним судом будь-якого процесуального акту, який би свідчив про прийняття справи до розгляду, наприклад ухвали про відкриття провадження у справі, як це має місце у світському судочинстві. Також, не встановлені повноваження церковного суду й щодо відмови у відкритті провадження у справі.

Лише у ст. 33 Положення про церковний суд РПЦ (МП) закріплено, що про передачу справи до єпархіального суду єпархіальний архієрей виносить відповідне розпорядження, яке спрямовує до єпархіального суду разом із заявою про церковне правопорушення (при наявності) та іншими відомостями про церковне правопорушення [2, с. 22–23].

Таким чином, можна дійти висновку, що вищезазначене положення розглядає лише підстави для дострокового припинення повноважень судді церковного суду, залишаючи поза увагою підстави, що пов'язані з досягненням суддею певного граничного віку, а також, закінченням строку, на який суддя церковного суду обраний чи призначений.

Література

1. Устав Русской Православной Церкви (с изм. и доп.) // Официальный сайт Московского патриархата. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.patriarchia.ru/db/text/133130.html>.
2. Положение о церковном суде Русской Православной Церкви (Московского Патриархата). – М., 2008. – 44 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.